

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ג, 2013
מספר השאלון: 221,022116

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק ב)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מבין השאלות שבחרת לענות עליהן, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקור.

פרק ראשון	—	(25×1)	—	25 נקודות
פרק שני	—	(25×1)	—	25 נקודות
פרק שלישי	—	(25×1)	—	25 נקודות
פרק רביעי	—	(25×1)	—	25 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על שלוש שאלות – כל שאלה מפרק אחר.
אין חובה לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-25 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן מקורות.

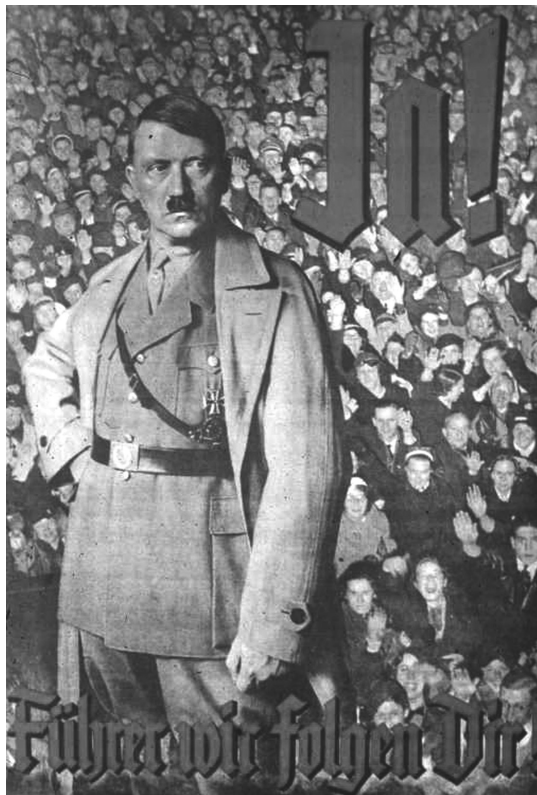
נושא א – טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור – גרמניה: מדמוקרטיה לנאציזם

א. לפניך כרזת תעמולה של המפלגה הנאצית משנות ה־30. הצג את העיקרון באידאולוגיה הנאצית שבא לידי ביטוי בכרזה, והסבר כיצד הכרזה מבטאת עיקרון זה. (13 נקודות)

הכיתוב בכרזה: "כן! פיהרר, אנחנו תומכים בך!"

ב. הסבר שניים מהגורמים לנכונותו הנרחבת של העם הגרמני לתמוך במפלגה אנטי דמוקרטית. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

2. ביסוס הנאציזם בגרמניה ו"הסדר החדש" באירופה

א. הצג שניים מהצעדים שנקטו הנאצים לביסוס משטרם בגרמניה עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, והסבר במה סייע כל צעד לביסוס המשטר הנאצי. (13 נקודות)

ב. הצג שניים מהצעדים שנקטו הנאצים לקידום "הסדר החדש" באירופה מפרוץ המלחמה ועד יוני 1941, והסבר במה קידם כל צעד את "הסדר החדש" (בסעיף זה אין לכתוב על הצעדים שנקטו הנאצים נגד היהודים). (12 נקודות)

3. החיים בגטו עד "הפתרון הסופי"

א. הצג שלושה מקשיי החיים בגטו עד תחילת ביצוע "הפתרון הסופי", והסבר שתי השפעות של קשיים אלה על המשפחה היהודית בגטו. (13 נקודות)

ב. בחר בשניים מהגופים שפעלו בגטו, והסבר כיצד כל אחד מהם הקל על ההתמודדות עם תנאי החיים בגטו בתקופה זו. (12 נקודות)

פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-6 (25 נקודות).

4. מקור – הלחימה היהודית

"המקור הראשון לגבורתם של היהודים בצבא האדום היה נעוץ לא רק ברגשי נקמה כלפי הגרמנים, אלא אף ברגשות פטריטיים. אולם במהרה חדרה אל בין שורות החיילים היהודים הידיעה על מעשי הגרמנים נגד היהודים, והוסיפה להט של נאמנות וגבורה לעמידתם. לחייל היהודי לא הייתה בררה, ואף בימים הקשים של הנסיגה הסובייטית, בעת שרעבות ומאות אלפי חיילים סובייטים נכנעו ואף עברו לשרת את הנאצים, שמר החייל היהודי אמונים לארצו [ברית־המועצות]... היהודים בצבא האדום בלטו במספרם במיוחד בדרגי פיקוד בחיל התותחנים ובחיל ההנדסה. מספרם היה רב יחסית גם בחיל האוויר, חיל השריון וחיל הרפואה... בחיל הים הוענקו אותות הצטיינות ל-3,000 יהודים, אשר חלקם הצטיינו כצוללנים."

(מעובד מתוך י' סלוצקי ומ' קפלן [עורכים], **חיילים יהודים בצבאות אירופה**,

מערכות, 1967, עמ' 136, 141)

א. הסבר על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, מה המיוחד במניעים של הלוחמים היהודים לעומת לוחמים אחרים בצבאות בעלות הברית.

לאילו צבאות (מלבד הצבא האדום) הצטרפו היהודים?
(12 נקודות)

ב. הסבר מדוע חברי תנועות הנוער הם שיזמו והובילו את המרידות ברוב הגטאות.
הצג שתיים מהמטרות של המורדים. (13 נקודות)

5. יחס האוכלוסייה בארצות הכיבוש הנאצי אל היהודים

א. הסבר שלושה מהגורמים שהשפיעו על היחס של האוכלוסייה המקומית אל היהודים בארצותיהם בזמן הכיבוש הנאצי. (13 נקודות)

ב. הצג שניים מהמניעים של "חסידי אומות העולם" להצלת יהודים, והסבר שתי דילמות שהם התמודדו עמן. (12 נקודות)

6. הפלישה לברית־המועצות, ועידת ואנזה

- א.** הסבר מדוע עם פלישת גרמניה לברית־המועצות (יוני 1941) חלה החרפה ביחס של הנאצים אל היהודים. במה באה החרפה זו לידי ביטוי? (13 נקודות)
- ב.** מה אפשר ללמוד מהרכב המשתתפים בוועידת ואנזה (20.1.1942)?
הסבר במה מבטאת ועידה זו החרפה ב"פתרון הסופי".
(12 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

נושא ב — בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון

פרק שלישי (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 7-9 (25 נקודות).

7. מקור — דרכי המאבק בבריטים

לפניך שני קטעים (1-2) המבטאים השקפות שונות של שניים ממנהיגי היישוב היהודי בסוגיית המאבק בבריטים. קרא את הקטעים, וענה על הסעיפים א-ב שאחריהם.

קטע 2

קטע 1

הטרור מזיק לנו יותר משהוא מזיק לאנגלים. אנגלים נהרגים בכל חלקי האימפריה, ואין הטרור מעמיד בסכנה את האימפריה שלהם. לנו זה גרוע, כי דרושים לנו כל הכוחות לבניין, וחלק מהנוער הולך לאיבוד...

אולי נוכל לפעול נגד הטרור, אבל לא נעשה דבר נגד עלייה ב', כי אין יהודי שלא יעזור לכל יהודי הרוצה לעלות ארצה בלי סרטיפיקט [רשיון עלייה]. אנחנו לא מכירים בחוקי "הספר הלבן". חוקים המונעים עלייה אינם קיימים בשבילנו.

(מעובד על פי ד' בן-גוריון, לקראת קץ המנדט — זיכרונות מן העזבו, עם עובד, 1993, עמ' 307-308)

לבריטים יש ניסיון רב בשליטה על עמים אחרים, אך בכל פעם שהבריטים נתקלים בהתקפות חזקות או תכופות מדי, הם מתחילים לחפש מוצא. ההיסטוריה וההווה מלמדים אותנו כי אם נצליח לשבור את היוקרה הבריטית בארץ-ישראל, יישבר השלטון הבריטי.

ההתקפות שלנו זכו לפרסום רב באמריקה וברחבי העולם כולו, ואנו מעוניינים שיותר ויותר אנשים יתעניינו בכל המתהווה בארץ-ישראל.

הבריטים תלויים בפת לחמם בחסדי ארצות-הברית, וכבר אינם חופשיים לעשות בנו ככל שיעלה על נפשם.

(מעובד על פי מ' בגין, המרד, אחיאסף, 1950, עמ' 69, 73)

א. הסבר על פי קטע 1 את הנימוקים של בגין בעד "מאבק רצוף" בבריטים. (13 נקודות)

ב. הסבר על פי קטע 2 מה בדרך המאבק של בגין בבריטים עורר את התנגדותו של בן-גוריון

ועל מה הסכימו שניהם. (12 נקודות)

8.

החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947 וההכרזה על הקמת המדינה

- א. הצג שני יתרונות ושני חסרונות של החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947, מנקודת המבט של היישוב היהודי. (12 נקודות)
- ב. הסבר שני שיקולים בעד ההכרזה על הקמת המדינה בה' באייר תש"ח (1948), ושני שיקולים לדחיית הכרזה זו למועד מאוחר יותר. (13 נקודות)

9.

מלחמת העצמאות (נובמבר 1947 - יולי 1949)

- א. הקמת המדינה תוך כדי לחימה עוררה קשיים רבים. הסבר שלושה מקשיים אלה. (12 נקודות)
- ב. הצג שניים מהיעדים של מדינות ערב ושניים מהיעדים של מדינת ישראל בשלב השני של מלחמת העצמאות. (13 נקודות)

פרק רביעי (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 10-12 (25 נקודות).

10. מקור – תהליכי דה־קולוניזציה בצפון אפריקה ובאסיה והשפעתם על היהודים

א. הסבר שלושה גורמים שסייעו לתהליך הדה־קולוניזציה בצפון אפריקה ובאסיה.

(12 נקודות)

ב. לפניך קטע המתאר את השפעת תהליך הדה־קולוניזציה על היהודים בארצות האסלאם.

כאשר נמסר השלטון לידי ממשלות ערביות עצמאיות החל תהליך מהיר של שיבה אל המקור התרבותי הערבי. היהודים היו לאיבר זר בתוך האומה הערבית המתחדשת. באמצע שנות ה־40 נחקק בעיראק חוק האוסר על יהודים לעבוד במשרדים ממשלתיים, והם פוטרו בהמוניהם. בצפון אפריקה יהודים בוגרי בית ספר לא נתקבלו יותר למשרות ממשלתיות בעלות ערך, משום שהשלטון העדיף צעירים ערבים על צעירים יהודים. דור שלם של צעירים בקהילות היהודיות בארצות אלה מצא את עצמו לפתע בפני מבוי סתום. לדעת רבים, ובהם גם יהודים, הייתה התנועה הציונית אשר הביאה להקמת מדינת ישראל הסיבה החשובה ביותר לקרע ביחסים בין יהודים למוסלמים. אך לדעתי [כותב המאמר] העניין הציוני לא היה הגורם העיקרי בין התהליכים שהביאו לקרע, וגם בהיעדרו היו החיים היהודיים בתוך החברה האסלאמית הולכים לקראת מבוי סתום. תעמולה אנטי יהודית, דחיקת רגלי יהודים ממוסדות החינוך וממשרות הממשלה, חוקי אפליה ומחנק כלכלי היו תמיד סממני המובהקים של הקרע הסופי בין המיעוט היהודי לבין הרוב הלא־יהודי.

(מעובד על פי א' ברזילי, "התהליכים שהביאו למשבר החברה היהודית בארצות האסלאם בתקופתנו", מתוך: **מקדש ומים**, י' שיטריט וח' סעדון [עורכים], אוניברסיטת חיפה, 2000, עמ' 364-368)

על פי הקטע, הסבר שני גורמים לשינוי לרעה ביחס אל היהודים בארצות אלה, בעקבות

תהליך הדה־קולוניזציה.

על פי מה שלמדת, הדגם את דרכי ההתמודדות של היהודים עם שינוי זה במדינה אחת.

(13 נקודות)

11. מ"כור ההיתוך" ל"רב-תרבותיות"

א. מהי תפיסת "כור ההיתוך"?

הסבר את הגורמים לאימוץ תפיסה זו בשני העשורים הראשונים של המדינה.

(12 נקודות)

ב. הסבר שניים מהגורמים למעבר מתפיסת "כור ההיתוך" לתפיסת ה"רב-תרבותיות", והצג שני

ביטויים ל"רב-תרבותיות" בחברה ובתרבות הישראלית בעשורים האחרונים של המאה ה-20.

(13 נקודות)

12. מלחמת יום הכיפורים

א. הסבר שניים מהמניעים של סוריה ומצרים לתקוף את ישראל באוקטובר 1973.

הצג את תוצאות המלחמה באחת החזיתות עם סיום הקרבות. (13 נקודות)

ב. הסבר את השפעות המלחמה על מדינת ישראל: השפעה אחת בתחום היחסים הבין-לאומיים

ושתי השפעות בתחום הפוליטי-חברתי. (12 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך